

ГИ ДЪО МОПАСАН МАЛКАТА РОК

Превод от френски: Боян Атанасов, —

chitanka.info

I

Селският раздавач Медерик Ромпел, когото местните хора наричаха по свойски Медери, излезе в обичайния час от пощата в Роюи-льо-Тор. След като премина през малкото градче с широката крачка на стар пехотинец, той първо прекоси ливадите на Вийом, за да стигне брега на Брендий, откъдето по течението на реката щеше да отиде до селото Карвлен и да започне раздаването на писмата.

Вървеше живо край тясната, бърза река, която се пенеше, шумеше и клокочеше в обраслото си с треви корито под свод от върби. Около големите камъни, които препречваха течението, водата се надигаше и образуваше нещо като вратовръзка, която завършваше с възел от пяна. На места под покрива от зеленина, под листака и пълзящите растения се чуваше бучене, едновременно ядовито и нежно, което се носеше от понякога невидимите водопадчета, пръснати по течението; по-нататък стръмните брегове се разширяваха и образуваха спокойно езерце, където плуваха пъстърви между водораслите, които се вият като зелена коса по дъното на тихите потоци.

Медерик крачеше, без да вижда нищо, и си мислеше: „Първото писмо е за семейство Поаврон, после имам едно за господин Ренарде; следователно трябва да мина през бранището.“

Синята му риза, пристегнатата в кръста с черен кожен колан, се появяваше бързо и равномерно на зеления фон на върбите, а бастунът му — дебела тояга от див чимшир — следваше движенията на краката му.

И така, той премина Брендий по мостчето, което представляваше ствол на дърво, прехвърлено през реката; за перило служеше въже, завързано за два кола, забити на двата бряга.

Бранището, което беше собственост на кмета на Карвлен, господин Ренарде, най-едрия земевладелец в този край, се простираше на половин левга по левия бряг на реката, която служеше за граница на този огромен свод от листа. Дърветата бяха стари, грамадни, прави като стълбове. Край самата река, огрявани от топлите слънчеви лъчи,

бяха поникнали високи храсти, но навътре, в старата гора, имаше само мъх, гъст, нежен, мек мъх, който изпълваше неподвижния въздух с лека миризма на плесен и сухи клони.

Медерик забави крачките си, свали черната си, украсена с червен галон фуражка и изтри запотеното си чело, понеже в ливадите беше вече горещо, въпреки че още нямаше осем часа.

Тъкмо си беше сложил отново фуражката и бе ускорил крачка, когато до дънера на едно дърво забеляза ножче, малко детско ножче. Вдигайки го, видя и един напръстник, а две крачки по-далеч — игленик.

Той прибра тези неща и си каза: „Ще ги дам на господин кмета.“ Продължи пътя си, но сега вече по-добре си отваряше очите, очаквайки да намери още нещо.

Внезапно спря рязко, като че ли се беше блъснал в дървена преграда; на десет крачки пред него върху мъха лежеше простряно по гръб съвършено голо детско тяло. Беше момиченце, около дванадесетгодишно. Ръцете му бяха протегнати встрани, краката му — разтворени, лицето, покрито с носна кърпа. Бедрата му бяха изцапани с малко кръв.

Медерик започна да пристъпва на пръсти, с широко разтворени очи, като че ли го беше страх да не направи шум, като че ли се боеше от някаква опасност.

Какво беше това? Спеше ли това дете? После размисли, че човек не ляга да спи съвсем гол под хладната сянка на дърветата в седем и половина сутринта. Значи, детето е мъртво! Извършено е престъпление! При тази мисъл студени тръпки полазиха по гърба му, въпреки че бе ходил на война. В този край убийства ставаха толкова рядко — особено пък убийства на деца, — че той не можеше да повярва на очите си. По тялото нямаше никакви рани, нищо друго освен съсирената кръв на крака. Как ли беше убито?

Той застана съвсем близо до момичето и облегал на бастуна си, започна да го разглежда. Сигурно го познаваше, тъй като познаваше всички хора в този край, но понеже не можеше да види лицето му, не можеше да отгатне кое е. Наведе се, за да повдигне кърпата, която покриваше лицето му, но така и остана, с протегнатата ръка, възпрян от една мисъл.

Имаше ли право да промени каквото и да било в положението на трупа, преди съдът да направи оглед. Той си представяше правосъдието като някакъв генерал, от чието зорко око не убягва нищо и за когото едно изгубено копче има същото значение, както удар с нож в корема. Под тази кърпа може би се криеше най-главното доказателство, може би тя беше веществено доказателство, което щеше да загуби от стойността си, ако неумела ръка го докосне.

Тогава се изправи, решен да изтича при господин кмета, но друга мисъл отново го прикова на място. Ако момиченцето случайно беше още живо, не можеше да го изостави така. Той коленичи полака, доста далеч от него, за да не размести нещо, и докосна крака му с ръка. Беше студен, вледенен от тази злокобна хладина, която прави мъртвата плът тъй страшна и която не оставя никакво съмнение. Както по-късно сам разказваше, при този допир сърцето му се обърнало и слюнката пресъхнала в устата му. Той рязко се изправи и се затича през гората към къщата на господин Ренарде.

Тичаше с равни крачки, със свити юмруци, притиснал под мишница бастуна си, и с наведена напред глава; кожената му чанта, пълна с писма и вестници, се удряше равномерно в хълбока му.

Жилището на кмета се намираще на края на гората, която той използваше като парк. Езерцето, което Брендий образуваше на това място, миеше единия ъгъл на къщата.

Тя беше голяма, четвъртита, иззидана от сиви камъни и много стара — някога беше издържала обсади; завършваше с огромна кула, висока двадесет метра, построена в самата вода.

Едно време от върха на тази крепост са наблюдавали цялата околност. Наричаха я, кой знае защо, кулата на лисицата. По всяка вероятност от това наименование произхождаше и името Ренарде^[1], което носеха собствениците на това имение; както казваха, то било повече от двеста години притежание на едно и също семейство. А Ренарде бяха от тази буржоазия, считана почти за аристокрация, която често се срещаше в провинцията преди Революцията.

Раздавачът се втурна в кухнята, където в този момент закусваха слугите, и извика:

— Стана ли вече господин кметът? Трябва веднага да говорим с него!

Тъй като Медерик беше човек с тежест и авторитет, слугите веднага разбраха, че се е случило нещо сериозно.

Обадиха на господин Ренарде и той заръча да доведат раздавача при него. Блед и задъхан, с фуражка в ръка, Медерик влезе при кмета, който седеше пред дълга маса, покрита с разпръснати книжа.

Той беше пълен и висок човек, червендалест, здравеняк, силен като бик и много обичан в този край, въпреки че беше крайно избухлив. Около четиридесетгодишен, вдовец от шест месеца, той живееше в имението си като дребен благородник. Буйният му нрав често му беше докарвал неприятни истории; от тях се измъкваше с помощта на съдиите в Роюи-льо-Тор, негови приятели, които се отнасяха снизходително към прегрешенията му и винаги ги потуляха. Не смъкна ли той един ден от капрата кочияша на дилижанса, понеже за малко щял да сгази ловджийското му куче Микмак? Не счупи ли ребрата на един пазач на дивеч, който искаше да му състави акт, понеже минаваше с пушка в ръка през земите на един съсед? И не хвана ли за яката дори помощник-префекта, когато се беше спрял в селото през време на една служебна обиколка, която господин Ренарде счете за предизборна, тъй като по семейна традиция той беше винаги опозиция.

— Какво се е случило, Медерик? — попита кметът.

— Намерих мъртво момиченце във вашата гора.

Ренарде се изправи с лице, зачервено като керемидата.

— Какво казваш? Момиченце ли?

— Да, господин кмете, едно момиченце, съвсем голо, легнало по гръб, и кръв има, лежи мъртво, наистина мъртво!

— Дявол да го вземе! — изруга кметът. — Сигурно е малката Рок. Току-що ми съобщиха, че снощи не се е прибрала в къщи. Къде точно я намерихте?

Медерик описа подробно мястото и предложи на кмета да го заведе.

Но Ренарде отсече:

— Не, не ми трябва. Повикайте ми веднага полския пазач, секретаря на общината и лекаря и продължете обиколката си. Бърже, вървете бърже и им кажете да ме намерят в гората!

Раздавачът, изпълнителен човек, тръгна да изпълни, каквото му поръчаха, ядосан и отчаян, че няма да присъствува на огледа.

На свой ред и кметът излезе, взе шапката си, голяма широкопола мека шапка от сив фьотър, и се спря за малко на прага на къщата си. Пред него се простираше широка поляна, върху която рязко се открояваха три големи ярки петна — червено, синьо и бяло, — три големи кръгли лехи, пълни с разцъфнали цветя, едната точно срещу къщата, а другите — по две встрани. Зад ливадата се извисяваха чак до небето първите дървета на гората, а вляво, отвъд Брендий, която на това място се разливаше и образуваше езеро, се виждаха широки ливади — плоска, зелена равнина, прорязана с вади и плетове от постоянно кастрени върби, които приличаха на чудовища, на ниски и набити джуджета, и върху чиито огромни, къси стволоче трептяха букети от къси гранки.

Вдясно, зад конюшните, навесите за колите и другите стопански постройки на имението, започваше селото — село на богати скотовъдци.

Ренарде бавно слезе по стъпалата на терасата, после зави наляво, стигна до реката и с ръце на гърба тръгна по брега с бавни крачки. Той вървеше с наведена глава, като от време на време се оглеждаше, за да види дали не идва някой от хората, които беше наредил да повикат.

Когато стигна под дърветата, се спря, свали шапката си и си избърса челото, както беше направил и Медерик, защото лъчите на жаркото юлско слънце падаха като огнен дъжд върху земята. След това кметът тръгна отново, пак се спря и се върна назад. Внезапно той се наведе и като намокри носната си кърпа в потока, който шуртеше пред краката му, я постави на главата си, под шапката. Капки вода се стичаха по слепите му очи, по ушите му, които бяха винаги морави, по здравия му червен врат и една по една влизаха под бялата яка на ризата му.

Тъй като все още никой не се показваше, той почна да тупа с крак по земята и после викна: „Хей!... Хей!“

„Хей, хей!“ — обади се някакъв глас вдясно и под дърветата се появи лекарят. Беше нисък, слаб човек, бивш военен хирург, който в цялата околност минаваше за много способен. Той куцаше, тъй като беше раняван през време на службата си, и се подпираше с бастун.

След това пристигнаха полският пазач и общинският секретар, които, уведомени едновременно, дойдоха заедно. Те идваха запъхтени, с уплашени лица, като ту ходеха, ту подтичваха и при това така силно

размахваха ръце, като че ли се движеха повече с тях, отколкото с краката си.

Ренарде попита лекаря:

— Знаете ли за какво ви повиках?

— Да, за някакво убито дете, което Медерик намерил в гората.

— Така. Да вървим тогава.

Те тръгнаха един до друг, следвани от другите двама. Върху мъха стъпките им не се чуваха; всички се взираха напред и търсеха.

Изведнъж доктор Лабарб посочи с ръка:

— Вижте, ето го!

Далеч под дърветата се забелязваше нещо светло. Ако не знаеха какво е, нямаше да го познаят. Един слънчев лъч, промъкнал се между клоните, хвърляше косо широка черта през корема на бледото тяло и то изглеждаше толкова бяло и блестящо, че можеше да се вземе за парче платно, захвърлено там. Приближавайки се, те започнаха да различават малко по малко очертанията — забулената глава, обърната към реката, и двете ръце, отметнати встрани като разпънати на кръст.

— Ужасно ми е горещо — каза кметът.

И като се наведе към Брендий, той отново намокри кърпата и я постави на челото си.

Заинтересуван, лекарят забърза. Щом стигна до трупа, той се наведе да го разгледа, без да се докосва до него; беше си сложил пенснето, като че ли разглеждаше нещо твърде любопитно, и бавно и внимателно обикаляше наоколо.

Без да се изправи, той каза:

— Изнасилване и убийство, както ще установим ей сега. Впрочем това момиченце е почти жена, вижте гърдите му.

Двете гърди, вече доста едри, омекнали от смъртта, се бяха отпуснали върху гръдния кош.

Лекарят внимателно вдигна кърпата, която покриваше лицето. То беше черно, страшно, с изплезен език и очи, изскочили от орбитите. Той поде:

— Дявол да го вземе, удушил го е, след като го е изнасил.

Той опипваше врата.

— Удушено с ръце, без да остане някакъв особен белег — нито одраскване с нокът, нито следа от пръсти. Така. Действително това е малката Рок.

Той отново предпазливо постави кърпата.

— Нищо не може да се направи, мъртва е най-малко от дванадесет часа. Трябва да уведомим прокурора.

Ренарде стоеше прав, с ръце на гърба и втречено гледаше малкото тяло, проснато на тревата.

— Какъв мерзавец? Би трябвало да се намерят дрехите ѝ — измърмори той.

Лекарят опипваше ръцете и краката ѝ.

— Сигурно се е къпала. Трябва да са на брега — каза той.

Кметът заповяда:

— Ти, Пренсип (така се казваше общинският секретар), иди да потърсиш дрехите ѝ край реката. А ти, Максим (това беше полският пазач), ще изтичаш до Роюи-льо-Тор и ще доведеш съдия-следователя и полицията. Да са тук до един час, чуваш ли?

Двамата бързо се отдалечиха и Ренарде каза на лекаря:

— Кой ли нехранимайко може да е направил такова нещо в нашия край?

Лекарят промърмори:

— Кой знае? Всеки е способен на това. И всички, и никой. Но все пак трябва да е някой скитник, някой безработен. Откакто сме република, постоянно срещаш такива по пътищата.

И двамата бяха бонапартисти.

Кметът поде:

— Да, не ще да е тукашен, сигурно е някой, който е минавал оттук, някакъв скитник, бездомник...

Лекарят прибави, като се поусмихна:

— И без жена. Щом не е имал нито какво да яде, нито къде да спи, рекъл е да си достави поне другото. Всъщност нямаме представа колко много хора по света са способни да извършат престъпление в даден момент. Знаехте ли, че малката е изчезнала?

С върха на бастуна си той докосваше един след друг вкочанените пръсти на мъртвата, сякаш натискаше клавиши на пиано.

— Да. Вчера към девет часа вечерта дойде при мен майката, тъй като детето в седем часа все още не се било прибрало в къщи за вечеря. Търсихме го до среднощ по пътищата, но не помислихме да го потърсим в гората. Пък и трябваше да чакаме да съмне, за да можем да направим основно издирване.

— Искате ли една пура? — попита лекарят.

— Благодаря, не ми се пуши. Така съм разстроен от всичко това...

Двамата стояха прави пред това слабо, младо тяло, още по-бледо на фона на тъмния мъх. Една голяма муха, със синьо коремче, се разхождаше по едното бедро, спря се върху кървавите петна, тръгна отново, премина с живо и отсечено движение по хълбока, изкатери се на едната гърда, после слезе, за да обиколи другата, като търсеше да изсмуче нещо от мъртвата. Двамата мъже гледаха блуждаещата черна точка.

Лекарят каза:

— Колко красиво нещо е една бенка. Дамите от миналия век с основание си поставяха бенки по лицето. Защо изчезна тая мода?

Кметът, потънал в размисъл, като че ли не го чуваше.

Внезапно той се обърна, стреснат от някакъв шум; една жена с боне и синя престилка тичаше между дърветата. Беше майката, старата Рок. Щом съзря Ренарде, тя започна да крещи:

— Детето ми, де ми е детето?

Беше така обезумяла, че не поглеждаше към земята. Внезапно видя трупа, спря изведнаж, склучи ръце и ги издигна, като нададе остър, пронизващ вик, вик на ранено животно.

После се спусна към тялото, падна на колене и повдигна кърпата с такова бързо движение, като че ли я откъсваше. Когато видя страшното лице — черно и сгърчено, тя се дръпна назад, после се повали с лице към земята, в гъстия мъх, като надаваше ужасни и продължителни викове.

Голямото й слабо тяло с прилепнали дрехи, трепереше, разтърсвано от конвулсии. Кокалестите й глезени и сухите й прасци, обути в дебели сини чорапи, страшно потръпваха; тя дълбаеше земята със сгърчени пръсти, като че ли искаше да изкопае дупка, в която да се скрие.

Трогнат, лекарят промълви:

— Горката старица.

В корема на Ренарде се чу някакъв странен шум; после той кихна шумно — някак си особено — едновременно през носа и през устата. Той извади носната кърпа от джоба си покри очите си и заплака, като кашляше, хълцаше и се секнеше шумно. Той заекваше:

— Дя-дя-дявол го взел този, който е направил това. На... на... на гилотината да го видя!

В този момент пристигна Пренсип, отчаян и с празни ръце. Той промълви:

— Нищо не мога да намеря, господин кмете, не намирам никъде нищичко!

Стреснат, Ренарде отговори с дебел, задавен от сълзи глас:

— Какво не можеш да намериш?

— Дрехите на малката.

— Е, какво... потърси ги пак... и... и... ги намери... или ще ти дам да разбереш.

Пренсип, който знаеше, че с кмета не се излиза наглава, тръгна отново с унила походка, като хвърли косо плах поглед към трупа.

Между дърветата се зачуха далечни гласове, някаква смътна глъчка — шум на приближаваща се тълпа. През време на обиколката си Медерик беше разнесъл новината от къща на къща. Изумени, селяните отначало разговаряха за случката на улицата, пред праговете на къщите си; след това се събраха и бърбраха, разискваха и коментираха събитието няколко минути, а сега идваха да видят всичко на самото място.

Те пристигаха на групи, колебливи и малко неспокойни, защото се страхуваха от първото вълнение, което щяха да изпитат. Когато видяха тялото, те се спираха, като не смееха да се приближат, и говореха тихо. После, придобили повече смелост, отново пристъпваха, спираха се, тръгваха пак и скоро около мъртвата, майката, лекаря и кмета се образува плътен обръч, шумен и развълнуван, който се стесняваше все повече от блъскането на новопристигналите. Тълпата вече почти докосваше трупа. Някои дори се наведоха, за да го пипнат. Лекарят ги отстрани. Тогава кметът, изтръгнат внезапно от вцепенението, в което беше изпаднал, се разяри, грабна бастуна на доктор Лабарб и се нахвърли към тълпата, като крещеше и се запъваше от гняв:

— Махайте се оттук... махайте се оттук... говеда такива... махайте се оттук!

За една секунда кръгът на любопитните се оттегли на двеста метра.

Стрина Рок се беше повдигнала и обърнала настрани. Сега тя седеше и плачеше, скрила лице в склучените си ръце.

Всред тълпата разискваха за произшествието; жадните погледи на момците шареха по младото, голо тяло. Ренарде забеляза това, рязко свали лененото си сако и го хвърли върху момиченцето, което изчезна напълно под широката дреха.

Любопитните тихо се приближаваха; цялата гора се изпълни с хора; непрестанна глъчка се издигаше под гъстия листак на големите дървета.

Кметът, по риза и с бастун в ръка, стоеше прав, сякаш готов за бой. Той изглеждаше вбесен от това любопитство на хората и повтаряше:

— Ако някой от вас се приближи, ще му счупя главата като на куче!

Селяните се страхуваха много от него и стояха надалеч. Пушейки, доктор Лабарб седна до стрина Рок и почна да ѝ говори, като се мъчеше да я разсее. Старата жена тутакси свали ръце от лицето си и му отговори през сълзи с поток от думи, като изливаше болката си в нескончаеми слова. Разказа му целия си живот — за женитбата си, за смъртта на мъжа си, който бил говедар, убит от рогата на бик, за детството на дъщеря си, за мизерния си живот, когато останала вдовица без средства и с малко дете. Тя имала само малката си Луиз, която сега бяха убили тук, в тази гора. Изведнаж поиска да я види пак и като се влачеше по колене, стигна до трупа и повдигна единия край на дрехата, която го покриваше; след това я отпусна и отново започна да вие. Тълпата мълчеше, поглъщайки жадно с очи всички движения на майката.

Внезапно хората се раздвижиха. Чуха се викове:

— Стражарите идат! Стражарите идат!

В далечината се появиха двама конни стражари; те следваха в тръс полицейския капитан и един дребен господин с червеникави бакенбарди, който подскачаше като маймуна на гърба на висока бяла кобила.

Полският пазач беше намерил съдия-следователя господин Пютоен точно в момента, когато той възсядаше коня си, за да направи всекидневната си разходка. Той си въобразяваше, че язди красиво и това много забавляваше офицерите.

Следователят скочи на земята едновременно с капитана, ръкува се с кмета и лекаря и хвърли поглед крадешком, като бялка, към лепеното сако, издуто от лежащото под него тяло.

След като го осведомиха подробно за случилото се, той най-напред нареди да се отстрани публиката, която стражарите изгониха от гората; тълпата обаче веднага се появи в ливадите, от другата страна на Брендий, където по брега се образува нещо като жив плет — висок плет от развълнувани и движещи се фигури.

На свой ред лекарят даде обяснения, които Ренарде записваше с молив в бележника си. Направиха всички констатации, записаха ги и ги обсъдиха, без да могат да направят каквото и да било заключение. Пренсип се върна също, без да е намерил нито следа от изчезналите дрехи.

Изчезването им учудваше всички; не можеха да си го обяснят по друг начин, освен с кражба, но тъй като тези дрипи не струваха дори двадесет су, и това предположение беше неприемливо.

Следователят, кметът, капитанът и лекарят започнаха сами, двама по двама, да търсят дрехите, като отместваха и най-малките клонки покрай реката.

Ренарде каза на съдията:

— Как така този мерзавец е скрил или отнесъл дрипите, а е оставил трупа на открито, където всички могат да го видят!

Следователят, хитър и прозорлив човек, отговори:

— Е какво, може би е някаква хитрост! Престъплението е извършено или от някой оскотен тип, или пък от хитър нехранимайко. Както и да е, ще съумеем да го открием.

Шум от кола ги накара да обърнат глава. Заместник-прокурорът, лекарят и секретарят на съда пристигнаха на свой ред. Наново започнаха разследвания и оживени разговори.

Ренарде внезапно каза:

— А сега каня всички на обед в къщи.

Те се усмихнаха и приеха поканата. Следователят, който счете, че достатъчно са се занимавали за този ден с малката Рок, се обърна към кмета:

— Нали разрешавате да наредя да се занесе у вас тялото? Сигурно имате някоя стая, в която може да остане до вечерта.

Ренарде се смути и промълви:

— Да, т.е. не... собствено, предпочитам да не се донася в къщи... заради... заради слугите... които и без това говорят, че имало духове... в кулата, в кулата на лисицата. Разбирате, нали... не бих могъл да задържа след това нито един слуга... Не... по-добре да не остава в къщи.

Съдията се засмя.

— Добре... ще наредя веднага да отнесат трупа в Роюи за медицинско изследване. — И като се обърна към заместник-прокурора, попита: — Нали мога да използвам вашата кола?

— Да, разбира се.

Всички се върнаха отново при трупа. Стрина Рок седеше до дъщеря си, държеше ръката ѝ и гледаше пред себе си с блуждаещ и безсмислен поглед.

Двамата лекари се опитаха да я отведат, за да не види как ще вдигнат детето, но тя веднага разбра намеренията им, хвърли се върху тялото и го прегърна. Легнала отгоре му, тя крещеше:

— Няма да ми я вземете, тя си е моя, все си е моя. Убиха ми я, но ще си я пазя, не ви я давам!

Мъжете, смутени и нерешителни, стояха наоколо ѝ. Ренарде коленичи и ѝ заговори:

— Слушайте, стрино Рок, трябва да я вземем, за да разберем кой я е убил; иначе няма как да го открием, а нали трябва да го намерим, за да го накажем. Ще ви я върнем, след като го намерим, обещавам ви.

Тези доводи разколебаха жената; в безумния ѝ поглед блесна омраза.

— Значи, ще го хванете? — попита тя.

— Да, обещавам ви!

Тя стана, решила вече да остави да вдигнат тялото, но тъй като в този момент капитанът промърмори: „Наистина чудно, че не могат да се намерят дрехите“, нова мисъл мина през пресметливия ѝ селски ум и тя попита:

— Ами де ли ѝ са дрешките? Че те са мои. Искам ги. Де са ги дянали?

Обясниха ѝ, че не могат да ги намерят; тя обаче настояваше с отчаяно упорство, като плачеше и стенеше:

— Па те са си мои, искам ги. Де са, искам ги!

Колкото повече се мъчеха да я успокоят, толкова повече тя хълцаше и упорствуваше. Вече не искаше тялото, искаше дрехите, дрехите на дъщеря си; искаше ги колкото от някаква неосъзната алчност, присъща на бедняците, за които една сребърна пара представлява цяло богатство, толкова и от майчинска нежност.

Когато малкото тяло, увито в покривките, които бяха донесли от къщата на Ренарде, изчезна в колата, старата, придържана от кмета и капитана, стоеше под дърветата и крещеше:

— Нищо вече нямам на света, нищо, нищо нямам вече, дори и малкото й боне; нищо нямам, нищо нямам, нито дори малкото й боне!

В този момент пристигна свещеникът — съвсем млад, но вече доста затлъстял свещеник. Той се нае да отведе стрина Рок и те тръгнаха заедно към селото. Сладникавите думи на духовника, който й обещавахе, че бог ще я възнагради стократно за мъките й, притъпиха болката на майката. Но тя непрекъснато повтаряше: „Да имах поне малкото й боне...“ — залавяйки се за тази мисъл, която в момента изместваше всички други.

Ренарде извика отдалеч:

— Елате на обед у нас, отче. След един час.

Свещеникът се обърна и отговори:

— На драго сърце, господин кмете. Ще дойда у вас в дванадесет часа.

Всички се отправиха към къщата, чиято сива фасада и голяма кула, издигаща се на брега на Брендий, се виждаха през клоните.

Обедът продължи дълго, говореха за престъплението. Всички бяха на едно мнение — че е извършено от случайно минаващ скитник, докато малката се е къпала.

След това чиновниците заминаха за Роюи, като казаха, че ще се върнат рано на следния ден; лекарят и свещеникът се прибраха по домовете си, а Ренарде след дълга разходка през ливадите се върна в гората, където с бавни стъпки, склучил ръце на гръб, се разхожда до вечерта.

Той си легна доста рано и на другия ден още спеше, когато съдия-следователят влезе в стаята му с доволен вид, потривайки ръце.

— Охо! Още спите! Знаете ли, драги, че тази сутрин има нещо ново? — каза той.

Кметът седна в леглото си.

— Какво ново?

— О, нещо наистина странно. Нали си спомняте как майката вчера искаше нещо за спомен от дъщеря си, особено малкото ѝ боне. И ето, тази сутрин, като отворила вратата, намерила на прага двете дървени обуценца на детето. Това доказва, че престъплението е извършено от някой местен човек, от някой, който се е смилил над нея. Освен това пощенският раздавач Медерик ми донесе напръстника, ножа и игленика на убитата. Следователно, когато е отнасял дрехите, за да ги скрие, убиецът е изръсил тези неща, които са били в джобовете. Аз най-вече отдавам значение на факта с обувките, който сочи за известна нравствена издигнатост и способност за разнежване у убиеца. Ако искате, нека да изредим заедно по-важните жители на вашия край.

Междувременно кметът беше станал. Той позвъни да му донесат гореща вода за бръснене, като каза:

— На драго сърце, обаче това е доста дълга работа, та нека започнем веднага.

Господин Пютоен беше седнал като на кон на един стол; по този начин, дори когато беше в стая, той продължаваше да се отдава на своята мания за яздене.

Като се гледаше в огледалото, Ренарде започна да покрива брадата си с бяла пяна; след това наточи бръснача си на ремъка и подхвана:

— Първият гражданин на Карвлен се нарича Жозеф Ренарде, кметът, богат земевладелец, човек груб и навъсен, който бие полските пазачи и кочияшите...

Съдия-следователят се изсмя:

— Достатъчно, да минем на следващия...

— Вторият по значение е господин Пелдан, помощник-кмет, скотовъдец, също така богат земевладелец, хитър селянин, много прикрит, голяма лисица, когато е въпрос за пари, но според мен неспособен да извърши подобно злодеяние.

— Следващият — каза господин Пютоен.

Докато се бръснеше и миеше, Ренарде се произнесе върху нравствеността на всички жители на Карвлен. След като разискваха два часа, подозренията паднаха върху три доста съмнителни личности:

един браконьер на име Кавал; някой си Паке, който ловеше раци и пъстърви; и един говедар, който се казваше Кловис.

[1] Renard — лисица — Б.пр. ↑

II

Разследванията продължиха през цялото лято; престъпникът не бе открит. Тези, в които се съмняваха и които бяха задържани, доказаха лесно невинността си и прокуратурата се видя принудена да прекрати издирванията си.

Това убийство обаче беше развълнувало по особен начин целия край. В душите на селяните остана някакво безпокойство, някакъв смътен страх, някакво чувство на тайнствен ужас, породени не само от невъзможността да се открие каквато и да било следа от убиеца, но също така, и то най-вече от странното появяване на дървените обувки пред вратата на стрина Рок на другия ден след намирането на трупа. Увереността, че убиецът беше присъствувал на разследването, че по всяка вероятност още живееше в селото, непрекъснато преследваше и тормозеше духовете и тежеше като постоянно надвиснала заплаха върху целия край.

Бранището беше станало място, от което се бояха, избягваха го и смятаха, че е обитавано от духове. По-рано всяка неделя следобед селяните отиваха да се разхождат там. Те сядаха на мъха до дънерите на огромните стари дървета или пък се разхождаха край реката, наблюдавайки пъстървите, които се стрелкаха между водораслите. На някои места момчетата бяха разчистили храсталаците, изравнили и отъпкали земята и там играеха на топчета, на кегли, на плочки и на топка. Момичетата пък, хванати по четири-пет подръка, се разхождаха в редици и писукаха романси с кресливи гласове, които дращеха ухото; фалшивите ноти раздираха спокойния въздух и правеха зъбите да изтръпват като от оцет. Сега никой вече не ходеше под гъстия и висок свод на гората, като че ли постоянно ги беше страх да не намерят там някой труп.

Настъпи есента, листата започнаха да капят. Те капеха денем и нощем, ронеха се леки и кръгли, като се въртяха край стволите на високите дървета; небето започна да прозира между клоните. Понякога, когато вятърът минаваше над върхарите, бавният безспирен

дъжд от листа изведнъж се усилваше, обръщаше се на порой, който със смътен ромон разстилаше върху мъха дебел жълт килим, шумолящ под стъпките. Едва доловимият шепот — нежният, тъжен, безспирен шепот на падащите листа, който витаеше из въздуха, сякаш беше някакво ридание, а самите листа, падащи непрекъснато, като че ли бяха сълзи, големи сълзи, които проливаха огромните тъжни дървета. Те плачеха ден и нощ — за това, че годината си отиваше, за отлетелите топли утрини, за мекия здрач на летните вечери, за топлите ветрове и яркото слънце; плачеха може би и защото бяха видели престъплението, извършено под сянката им, за детето, изнасилено и убито под сводовете им. Плачеха всред тишината на пустата, безлюдна гора — изоставена и всяваща страх, където може би блуждаеше една самотна душа, мъничката душа на малката мъртва.

Придошла от бурите, Брендий течеше по-бързо, жълта и ядовита, между оголените си стръмни брегове, между две редици от посърнали и голи върби.

И ето че съвсем внезапно Ренарде започна да се разхожда отново из гората. Всеки ден, щом паднеше здрач, той излизаше от къщи, слизаше с бавни крачки по стъпалата на терасата и тръгваше под дърветата със замислен вид и ръце в джобовете. Той дълго се разхождаше по мекия, влажен мъх, а над него орляци гарвани, долетели от цялата околност, за да пренощуват по високите дървета, прелитаха със силни, зловещи писъци, закривайки небето като огромен траурен воал, развят от вятъра.

Понякога те кацваха; черни точки осейваха преплетените клони, които се открояваха на червеното небе — кървавото небе на есенните залези. После внезапно отлитаха, като грачеха грозно и разгъваха отново над гората дългия тъмен фестон на крилата си.

Най-сетне се струпваха по върховете на най-високите дървета и постепенно спираха да грачат; в настъпващата нощ черните им пера се сливаха с черното бездънно небе.

Ренарде продължаваше да броди бавно между дърветата и когато непрогледната тъмнина вече не му позволяваше да се разхожда, той се прибираще в къщи и се тръшваше в креслото си пред пламтящата камина, като протягаше към огъня влажните си крака, от които дълго време се дигаше пара.

Една сутрин голяма новина се разнесе из целия край — кметът беше наредил да изсекат гората му.

Двадесет секачи вече работеха. Бяха започнали от тази страна, която се намираще най-близо до къщата; те напредваха бързо под погледа на собственика.

Най-напред по дърветата се изкачваха тези, които кастреха клоните.

Вързани за ствола с въже, те първо го обгръщат с ръце, после издигат единия си крак и със силен удар забиват в дървото върха на стоманената скоба, закрепена на обувката им. Острието навлиза дълбоко в дървото и се задържа здраво; секачът използва скобата като стъпало; след това забива острието, вързано на другия му крак; после се издига на тази скоба и наново удря с другия крак.

На всяка стъпка той прехвърля все по-високо въжето, с което е вързан за дървото; на кръста му виси блестяща стоманена брадвичка. Той се катери бавно, като дребно животинче, което напада някакъв гигант; изкачва се тромаво по огромния стълб, прегръща го и сякаш го пришпорва, докато стигне върха на дървото, което ще обезглави.

Щом доближи първите клони, той спира, отвързва от кръста си острия косер и започва да сече. Бавно и последователно нанася удар след удар, като сече клона съвсем близо до ствола. Внезапно клонът изпращява, огъва се, наклонява се, откъсва се и полита надолу, като засяга при падането си и съседните дървета; той се сгромолясва на земята със силен трясък на чупещи се клони, а вейките му дълго след това продължават да трептят.

Земята се покриваше с клони, които другите секачи кастреха на свой ред, после ги връзваха на снопове и ги струпваха на купчини. Дърветата, които още стърчаха, осакатени и обръснати от остриите стоманени косери, приличаха на огромни стълбове, на гигантски колове.

След като секачът свършеше работата си, той правеше примка от въжето, което беше изкачил дотам, и я слагаше на върха на тънкия, прав дънер; после слизаше, забивайки стоманените остриета като шпори в лишеното от корона дърво, което дърварите започваха да секат в самия дънер, нанасяйки такива силни удари, че цялата гора кънтеше от тях.

Когато раната на дървото станеше достатъчно дълбока, няколко души започваха да теглят въжето, вързано за върха, надавайки ритмични викове, и огромната мачта внезапно изпращяваше и падаше с глух шум, разтърсвайки земята като далечен топовен гърмеж.

От ден на ден гората ставаше по-малка; губеше отсечените си дървета така, както армия губи войниците си.

Ренарде вече почти не се прибираше в къщи; от сутрин до вечер стоеше там, неподвижен, с ръце на гърба, и наблюдаваше бавната смърт на гората си. Щом паднеше някое дърво, той стъпваше с крак върху него като върху повален неприятел. След това с някакво скрито и сдържано нетърпение издигаше очи към следващото дърво, като че очакваше и се надяваше на нещо, което щеше да дойде, когато настъпи краят на това опустошение.

Постепенно се приближаваха до мястото, където беше намерена малката Рок. Най-сетне стигнаха до него една вечер, когато се здрачаваше.

Тъй като небето беше облачно и вече се стъмваше, дърварите искаха да спрат работата и да отложат за другия ден отсичането на един огромен бук, но Ренарде се противопостави и нареди веднага да окастрят и да отсекаят този великан, под който беше извършено престъплението.

След като един от секачите го оголи напълно и завърши тоалета му на осъден на смърт и след като другите направиха дълбок прорез в дънера му, петима души започнаха да дърпат въжето, вързано за върха.

Дървото се съпротивяваше; въпреки че могъщият му ствол беше наполовина отсечен, той не се поддаваше, сякаш беше направен от желязо. Всички работници едновременно теглеха въжето, като почти лягаха на земята; те отмерваха такта със запъхтени, гърлени викове, които показваха голямото им усилие.

Изправени срещу гиганта, двама секачи стояха с брадви в ръце като палачи, готови да нанесат последния удар, а Ренарде, сложил ръка върху кората на дървото, неподвижен, с настръхнали нерви, очакваше падането му с тревожно вълнение.

— Много сте близо, господин кмете; като падне, може да ви убие — му каза един от дърварите.

Той нито отговори, нито се отдръпна; изглеждаше готов сам да сграбчи бука с две ръце и да го повали, както борец поваля противника

си.

Изведнъж в дънера на високия дървен стълб нещо се скъса и сякаш някаква конвулсия мина до самия му връх като мъчителна тръпка; той малко се наклони, сякаш щеше да падне, но още упорствуваше. Възбудени, работниците напънаха мишци и дръпнаха въжето с още по-голяма сила; дървото се пречупи и започна да пада. Внезапно Ренарде направи крачка напред, после спря с вдигнати рамена, за да посрещне страхотния удар, смъртоносния удар, който щеше да го смаже.

Но букът, който се беше отклонил малко, само го засегна в кръста, отхвърли го на пет метра и той падна по очи.

Работниците се спуснаха да го вдигнат, но той се беше вече изправил сам на колене. Зашеметен, с блуждаещ поглед, прекара ръка по челото си, като човек, който се съвзема от пристъп на лудост.

Когато се изправи на крака, учудените дървари започнаха да го разпитват; те не можеха да разберат какво е искал да направи. Заеквайки, той отговори, че за момент нещо го прихванало, че за минута като в детските си години си въобрази, че ще има време да мине под падащото дърво, както хлапаците пресичат пред препускащите коли; искал да си играе с опасността и от осем дни насам, всеки път, когато някое дърво изпращявало и падало, изпитвал все по-силно желание да опита да мине под него, без да бъде засегнат. Признаваше, че това е глупост, но нали всеки преживява понякога мигове на лудост и от време на време има такива глупави детински желаниа?

Той обясняваше бавно, с глух глас, търсейки думите си; после си тръгна, като каза:

— Довиждане до утре, приятели, довиждане до утре!

Щом влезе в стаята си, седна до масата, ярко осветена от покритата с абажур лампа, и като обхвана главата си с ръце, заплака.

Плака дълго. След това изтри очите си, вдигна глава и погледна часовника. Нямаше още шест часът. „Имам време до вечерята“ — помисли си той и стана да заключи вратата. След това отново седна пред масата, отвори средното чекмедже и извади от него един револвер, който постави върху книжата точно под лампата. Стоманата на оръжието блестеше и хвърляше отражения, които светлееха като пламъци.

Ренарде го гледа известно време с мътен поглед, като пиан; след това стана и се заразхожда.

Обикаляше от единия до другия край на стаята; от време на време спираше, после тръгваше отново. Внезапно отвори вратата на тоалетната стая, натопи една кърпа в каната с вода и си намокри челото, както беше направил сутринта в деня на убийството. После отново се заразхожда. Всеки път, когато минаваше край масата, блестящото оръжие привличаше погледа му, зовеше ръката му. Той поглеждаше крадешком часовника и си мислеше: „Имам още време.“

Удари шест и половина. Той взе револвера, с ужасна гримаса широко отвори устата си и втична в нея дулото му, като че ли искаше да го глътне. Остана така няколко секунди, неподвижен, с пръст върху спусъка; после внезапно, разтърсен от тръпка на ужас, захвърли оръжието на килима.

Строполи се на креслото си, като хълцаше: „Не мога! Не смея! Боже мой! Боже мой! Какво да направя, как да намеря сили да се убия!“

На вратата се почука; той скочи, обезумял от страх.

— Вечерята е готова, господине — съобщи слугата.

Ренарде отговори:

— Добре, ей сега ще сляза.

Той вдигна оръжието и го заключи отново в чекмеджето, след това се погледна в огледалото, което висеше на камината, за да види дали лицето му не е много разстроено. Беше червен както винаги, може би малко по-зачервен. Това беше всичко. После слезе и седна да вечеря.

Яде бавно, като човек, който иска да продължи колкото се може повече вечерята, понеже не иска да остане сам с мислите си. След това, докато раздигаха масата, изпуши няколко лули в столовата. Накрая се качи в спалнята си.

Щом заключи вратата, погледна под кревата, отвори всички долапи, надникна във всички ъгли, претършува всички мебели. След това запали свещите на камината и озъртайки се няколко пъти, огледа цялото помещение с изкривено от тревога и страх лице, защото беше сигурен, че пак ще я види, както я виждаше всяка нощ, нея, малката Рок, момиченцето, което беше изнасил и удушил.

Всяка нощ той имаше същото омразно видение. Отначало ушите му почваха да бучат, като че ли чуваше бръмченето на вършачка или далечния грохот на влак, минаващ през мост. Тогава започваше да се задъхва, да се задушават и трябваше да разкопчее яката на ризата си и колана си. Разхождаше се, за да се раздвижи кръвта му, опитваше се да чете, опитваше се да пее — всичко беше напразно; мисълта му, въпреки волята му, се връщаше към деня на убийството и той си го припомняше с всички най-потайни подробности и преживяваше отново най-силните вълнения — от първата до последната минута.

Още от сутринта на този страшен ден, когато ставаше от леглото си, той беше почувствувал някакво леко замайване и главоболие, които отдаде на горещината, затова остана в стаята си, докато го повикат за обед. След като се наобядва, легна да подремне, а късно след пладне отиде да се разходи и да подиша прохладния и успокояващ ветреца в гората.

Щом излезе навън, се почувствува още по-потиснат от тежкия палещ въздух на полето. Слънцето, което беше още високо на небето, изливаше върху изгорялата, суха и изжадняла земя огнени потоци светлина. Никакъв лъх не раздвижваше листата. Всички животни и птици, дори щурците, се бяха смълчали. Ренарде стигна до големите дървета и тръгна по мъха под огромната стряха на клоните, надвиснали над Брендий, от която полъхваше малко хладина. Но той не се чувствуваше добре. Струваше му се, че някаква неизвестна и невидима ръка го стиска за гърлото; той не мислеше за нищо, тъй като обикновено в главата му не се задържаха много мисли. От три месеца насам само една-единствена смътна мисъл го преследваше непрекъснато — мисълта за нова женитба. Той страдаше от самотата си, страдаше душевно и физически. От десет години насам беше свикнал с близостта на жена, беше свикнал с присъствието ѝ през всяко време и с всекидневната ѝ прегръдка; чувствуваше нужда, неясна и настойчива нужда от постоянен допир с нея и от целувките ѝ. След смъртта на госпожа Ренарде той страдаше непрекъснато, без да може сам да разбере защо; страдаше, че не усеща вече роклята ѝ да докосва краката му и най-вече, че не може да се успокоява и отпуска в прегръдките ѝ. Само шест месеца, откакто беше овдовял и вече търсеше в околността момиче или вдовица, за която би могъл да се ожени, след като свърши траурът му.

Той имаше целомъдрена душа, но тя бе затворена в мощно, херкулесовско тяло и сладострастни образи смущаваха дните и нощите му. Прогонваше ги, но те се връщаха и той мърмореше понякога, присмивайки се на самия себе си: „Ето че започвам да приличам на свети Антоний.“

Тази сутрин беше имал доста такива натрапчиви видения и внезапно го обзе желание да се окъпе в Брендий, за да разхлади и успокои пламналата си кръв.

Той знаеше един вир — широк и дълбок, — малко отстранен, където селяните идваха да се къпят понякога през лятото, и се отправи нататък.

Гъсти върби затулваха този вир, където потокът си почиваше и дремеше, преди да потегли наново. Когато Ренарде се приближи до реката, стори му се, че чува слаб шум, леко плискане, което не беше обикновеното ромолене на водата. Той тихо разтвори клоните и погледна. Едно съвсем голо момиченце, съвсем бяло в сред прозрачните вълни, пляскаше с ръце по водата, като танцуваше и се въртеше из нея с красиви движения. То не беше вече дете, но и не беше още жена; беше пълно и оформено, макар че изглеждаше още като преждевременно развито дете, израснало бързо и не съвсем узряло. Той стоеше неподвижен, скован от изненада и тревога, дишайки пресечено, обхванат от странно, мъчително вълнение. Стоеше така, с разтуптяно сърце, като че ли някой от сладострастните му сънища се беше сбъднал, като че ли някоя зла фея беше изпречила пред него това тъй младо и вълнуващо същество, тази малка селска Венера, родена в кипежа на потока, както другата, голямата Венера — в сред морските вълни.

Внезапно детето излезе от водата и без да го забележи, се отправи към него, за да вземе дрехите си и да се облече. Колкото повече се приближаваше със ситни и колебливи крачки, страхувайки се от острите камъни, толкова повече той се чувствуваше тласкан към него от някаква неудържима сила, от някакъв животински порив, който изпълваше плътта му, влудяваше го и го караше да трепери от главата до краката.

Девойката остана няколко секунди права зад върбата, която я скриваше. Тогава той изгуби напълно разсъдък си, разтвори клоните, хвърли се върху нея и я сграбчи в прегръдките си. Тя падна. Беше

толкова уплашена, че не помисли да се отбранява, така ужасена, че дори не можа да извика, и той я изнасили, без да си дава сметка какво върши.

Осъзна престъплението си като човек, който се събужда от кошмарен сън. Детето се разплака.

— Мълчи, за бога, млъкни — каза той. — Ще ти дам пари.

Но момиченцето не го слушаше и продължаваше да хълца.

Той поде:

— Но млъкни най-сетне! Млъкни! Стига, млъкни!

Детето започна да крещи и да се извива, за да се изтръгне от прегръдките му.

Внезапно Ренарде разбра, че е загубен; той го сграбчи за гърлото, за да спре страшните му пронизителни писъци. Понеже то продължаваше да се мятта с отчаяната сила на човек, който се бори за живота си, той сви грамадната си ръка около малкото, напънато от викове гърло и така ожесточено го стисна, че удуши момичето само за няколко секунди, без да иска да го убие, а просто да го накара да млъкне.

След това се изправи зашеметен от ужас.

Детето лежеше пред него, окървавено, с почерняло лице. Той искаше веднага да избяга, но в помътеното му съзнание изплува неясният и тайнствен инстинкт, ръководещ всяко живо същество, което се намира в опасност.

За момент помисли да хвърли тялото в реката; но нещо го подтикна да събере дрехите и да ги направи на малък вързоп. Тъй като имаше канап в джоба си, той ги завърза и ги скри в дълбока дупка на брега на реката, под дънера на едно дърво, чиито корени се спущаха във водата.

След това тръгна с широки крачки, стигна до ливадите, направи грамадна обиколка, за да го видят селяните, които живееха много далеч от това място — чак на другия край на землището на селото, — и се прибра за вечеря в обичайния си час, като разказа на слугите си къде се беше разхождал.

Въпреки всичко спа през тази нощ, спа тежко и непробудно, като животно, спа така, както сигурно понякога спят осъдените на смърт. Събуди се едва на зазоряване и измъчван от страх, че извършеното

злодеяние ще бъде открито, зачака настъпването на часа, в който обикновено ставаше.

След това трябваше да присъствува на следствието. Изживя всичко като сомнамбул, като че ли беше изпаднал в халюцинация — виждаше хората и нещата като насън, през някаква мъгла, като в пиянство; сякаш бе овладян от някакво съмнение в реалността на всичко, което го заобикаляше, овладян от онова съмнение, което помрачава съзнанието в часове на големи нещастия.

Единствено сърцераздирателният писък на стрина Рок смути душата му. В този момент той едва не се хвърли в краката на старата жена и не извика: „Аз съм убиецът!“ Но се въздържа. Все пак през нощта извади от водата дървените обувки на мъртвата и ги сложи пред вратата на стрина Рок.

Докато траеше следствието, докато беше необходимо да насочва и заблуждава правосъдието, той се владееше, беше спокоен, хитър и усмихнат. Невъзмутимо разискваше с представителите на властта всички предположения, които те правеха, оспорваше мненията им и доказваше несъстоятелността на техните умозаклучения. Дори изпитваше някакво болезнено, парливо удоволствие да пречи на техните издирвания, да обърква хода на мислите им, да доказва невинността на тези, които бяха заподозрени.

От деня, в който прекратиха разследванията, той започна да става все по-нервен и по-раздразнителен отпреди, въпреки че успяваше да овладява избухванията си. Всеки внезапен шум го караше да подскача от страх, стряскаше се от най-малкото нещо; понякога се разтреперваше от главата до петите, когато някоя муха кацнеше на челото му. Тогава го обзе неудържимото желание да ходи и това желание го караше да изминава огромни разстояния; по цели нощи беше на крак и се разхождаше безспир из стаята си.

Не че съвестта му го измъчваше. Грубата му природа не се поддаваше нито на никакви по-деликатни чувства, нито на морални задръжки. Човек енергичен, дори склонен към насилие, създаден да се сражава, да опустошава покорени страни и да избива победените, изпълнен с дивите инстинкти на ловец и воин, той не зачиташе човешкия живот. Въпреки че почиташе черквата — за пред хората, — той не вярваше нито в бога, нито в дявола и, естествено, не чакаше на онзи свят нито награди, нито наказания за делата, които беше

извършил на този свят. Единственото, в което вярваше, беше някаква неясна философия, съставена от всички идеи на енциклопедистите от миналия век; гледаше на религията като на морална санкция на закона и считаше, че и двете са измислени от хората, за да уредят обществените си отношения.

Да убие някого на дуел, във време на война, при скарване или случайно, или пък за отмъщение, или просто от желание да се покаже, би му се сторило нещо забавно и смело. Това не би оставило повече следи в душата му, отколкото ако убиеше някой заек; но той беше изпитал дълбоко вълнение от убийството на това дете. Беше като пиян, когато извърши убийството, подтикван от някаква неудържима лудост, изпаднал в някакъв чувствен бяс, който го беше лишил от разсъдък. Пазеше в сърцето си, в кръвта си, върху устните си, дори в пръстите на ръцете си, ръце на убиец, някаква скотска любов към това момиченце, което беше изнасилил и след това подло убил, а същевременно изпитваше и безграничен ужас от него. Всеки миг мисълта му се връщаше към ужасната сцена и въпреки, че се мъчеше да отпъди този образ, въпреки че го отблъскваше със страх и отвращение, чувствуваше, че той блуждае из мислите му, че броди наоколо му, че непрекъснато чака момента да се появи отново.

Тогаваше започна да го мъчи страх от вечерите, страх от припадация мрак. Той още не знаеше защо тъмнината му се струва така страшна, но се боеше от нея инстинктивно, чувствуваше, че е изпълнена с непознати и ужасни неща. Денем човек не се поддава на страхове. Той вижда хората и нещата; заобиколен е само от реални същества; от неща, които се виждат. Но нощта, непрогледната нощ, непоницаема от стена, пустата, нескончаема нощ, тъй черна, тъй необятна, в която можеш да се докоснеш до страховити неща, в която чувствуваш как скита, броди някакъв тайнствен ужас, именно нощта като че ли криеше някаква непозната опасност, близка и застрашителна. Но каква?

Скоро разбра. Една вечер, доста късно, както седеше в креслото си, преди да си легне, му се стори, че вижда как завесата на прозореца се раздвижва. Почака разтревожен, с разтуптяно сърце, но завесите не се помръднаха вече; после внезапно пак се раздвижиха или поне така му се стори. Той не смееше да стане, страхуваше се да диша, а беше

храбър — често се беше бил и отдавна желаше да открие крадци в дома си.

Действително ли беше помръднала завесата? Той си задаваше този въпрос, мислейки, че очите му може да са го излъгали. Всъщност едно леко потрепване на плата — сякаш вятър бе раздвижил едва-едва гънките на завесата — не представляваше кой знае какво, нали? Ренарде седеше с протегнат напред врат и втренчени очи; той стана рязко, засрамен от страха си, направи четири крачки, хвана драпериите с две ръце и ги разтвори широко. Отначало не видя нищо, освен черните стъкла на прозорците, черни като блестящи мастилени петна. Зад тях нощта, непрогледната, необятна нощ се простираше до невидимия хоризонт. Той стоеше прав пред тази безгранична тъма и внезапно забеляза някаква движеща се светлинка, която му се стори, че е доста далеч. Доближи лицето си до стъклото, за да види по-ясно. Понеже полунощ минаваше, а светлината пълзеше по брега под високите дървета, той си помисли, че сигурно някой браконьер лови раци в Брендий. Все още не можеше да разпознае какво е, затова засенчи очите си с ръце; внезапно смътната светлинка стана по-ясна и той забеляза малката Рок, гола и окървавена, върху мъха.

Отстъпи, сгърчен от ужас, блъсна креслото си и падна по гръб. Няколко минути лежа така, смазан душевно, после седна и започна да размишлява. Това беше халюцинация, нищо друго, халюцинация, предизвикана от нощен крадец, който ходеше с фенера си край реката. Нищо чудно в това, че споменът за извършеното престъпление извиква понякога в съзнанието му образа на мъртвата.

Ренарде стана, изпи чаша вода и пак седна. Мислеше си: „Какво ще правя, ако това се повтори?“ А то щеше да се повтори, той чувствуваше, беше сигурен в това. Ето че прозорецът вече привличаше погледа му, зовеше го и го примамваше. За да не го гледа, обърна стола гърбом към него; после взе книга и се опита да чете, но скоро след това му се стори, че нещо става зад него и той рязко завъртя креслото си на един крак. Завесата още се движеше; този път наистина се беше раздвижила, нямаше никакво съмнение. Той скочи и я сграбчи така здраво, че я събори заедно с корнизата; след това жадно прилепи лице към стъклото. Не видя нищо. Навън всичко тънеше в мрак и той въздъхна с безкрайна радост, като човек, комуто току-що е бил спасен животът.

Върна се и седна, но почти веднага го обзе желание да погледне отново през прозореца. Откакто завесата беше паднала, прозорецът приличаше на някакъв черен отвор към тъмното поле, който го плашеше и привличаше. За да не се отдаде на това опасно изкушение, той се съблече, духна свещите, легна и затвори очи.

Лежеше неподвижно по гръб с гореща и овлажняла кожа и чакаше съня. Внезапно силна светлина ослепи очите му през затворените клепачи. Той отвори очи, очаквайки да види къщата в пламъци. Всичко беше тъмно и той се повдигна на лакът, като се мъчеше да разпознае прозореца, който все така неудържимо го привличаше. Тъй като дълго се взираше, най-сетне видя няколко звезди; стана, премина пипнешком през стаята, намери с протегнати ръце прозореца и прилепи челото си към него. Там долу, под дърветата, светеше като фосфор тялото на момиченцето и хвърляше кръг от светлина наоколо си!

Ренарде изкрещя, хвърли се в леглото си, скри глава под възглавницата и остана така до сутринта.

От този момент нататък животът му стана непоносим. Денят минаваше, изпълнен със страх пред идващата нощ; и всяка нощ видението отново се явяваше. Щом се заключеше в стаята си, той се опитваше да се бори, но напразно. Някаква непреодолима сила го вдигаше и го тласкаше към прозореца, сякаш за да извика призрака, който се явяваше веднага на мястото на убийството — легнал, с разперени ръце, с разтворени крака — така, както бяха намерили тялото. След това мъртвата ставаше и започваше да се приближава със ситни крачки, така, както ходеше, когато излезе от реката. Тя пристъпваше бавно, минаваше право през ливадата и през изсъхналата леха с цветя и после се издигаше във въздуха към прозореца на Ренарде. Тя идваше към него така, както в деня на престъплението беше отишла към своя убиец. Ренарде отстъпваше крачка по крачка пред това видение, отстъпваше до леглото си и се отпускате върху него; знаеше, че малката беше влязла и че стои зад завесата, която ей сега ще започне да се движи. До настъпване на утрото стоеше, вперил очи в завесата, очаквайки всеки миг да види жертвата си. Но тя не се показваше вече, оставаше там, зад завесата, която от време на време потреперваше. А Ренарде, със сгърчени пръсти, стискаше чаршафите, както беше стискал гърлото на малката Рок. Той чуваше как

часовникът отзвънява всеки час, чуваше в тишината движението на махалото му и силните удари на сърцето си. И нещастникът страдаше, страдаше повече, отколкото някога е страдал който и да било човек.

Когато на тавана се появи светлата черта, която показваше, че денят настъпва, той се чувствуваше спасен; най-сетне оставаше сам в стаята си. Тогава заспиваше за няколко часа. Сънят му беше трескав и неспокоен и често той изживяваше насън отново страшните нощни видения.

Когато слизаше по-късно за обед, се чувствуваше смазан като при страшна умора. Едва хапваше, преследван винаги от страха, че ще я види отново през следващата нощ.

Знаеше много добре, че не е видял призрак, че мъртвите не излизат от гроба и че само болната му душа, душата му, обзета от една-единствена мисъл, от един незабравим спомен, беше причината за това мъчение; че тя беше тази, която възкресяваше отново мъртвата; че тя я призоваваше и изправяше пред очите му, в които оставаше запечатан този неизличим образ. Но знаеше също така, че никога няма да оздравее от тази болест и че никога няма да избяга от безпощадното преследване на собствената си мисъл. Реши, че е по-добре да умре, отколкото да търпи вечно това мъчение.

Тогава започна да мисли по какъв начин да тури край на живота си. Искаше смъртта му да бъде естествена и обикновена, за да не може никой да го заподозре, че се е самоубил. Защото държеше на доброто си име, на името, което бе наследил от дедите си; ако се усъмняха в причината на смъртта му, щяха да я свържат с неизясненото престъпление, с все още неоткрития убиец и веднага щяха да решат, че той е извършил злодеянието.

Беше го обзела странна мисъл — да се остави да го смаже дървото, под което беше убил малката Рок. Той нареди да изсекат бранището, за да може да симулира нещастен случай. Но букът отказа да му счупи гръбнака.

Когато се върна в къщи, изпаднал в дълбоко отчаяние, грабна револвера си, но не посмя да се застреля.

Когато удари часът за вечеря, беше се нахранил и след това се беше върнал в спалнята си. Не знаеше какво да направи. Разбираше, че няма вече никаква смелост, след като веднаж се беше изплъзнал от смъртта. Преди малко се чувствуваше решителен, твърд, готов да се

убие, изпълнен със смелост, господар на решенията си; а сега беше слаб, страхуваше се от смъртта толкова, колкото и от мъртвата.

„Нямам вече смелост, нямам вече смелост“ — мълвеше той, като поглеждаше със страх ту към оръжието, което лежеше на масата, ту към завесата, която закриваше прозореца. При това му се струваше, че нещо ужасно ще се случи, след като умре. Нещо ужасно? Но какво? Може би щеше да срещне малката Рок? Тя го дебнеше, чакаше го, викаше го; явяваше му се така всяка нощ, за да го примами на свой ред, за да му отмъсти и да го накара да се убие.

Той заплака като дете, повтаряйки: „Нямам вече смелост, нямам вече смелост.“ После падна на колене и промълви: „Боже мой, боже мой“ — макар че не вярваше в бога. Не смееше вече да погледне към прозореца, където знаеше, че се е притаило привидението, нито пък към масата, където блестеше револверът.

Той се изправи и каза високо:

— Не мога вече, трябва да сложа край на това.

Тръпки на ужас полазиха по цялото му тяло, когато чу собствения си глас в тихата стая. Понеже не смееше да вземе никакво решение и знаеше, че пръстът му ще откаже да натисне спусъка на револвера, той си легна, скри глава под завивките и се замисли.

Трябваше да намери нещо, което да го принуди да умре, да измисли някаква хитрост против самия себе си, която да не му позволи да се колебае, да отлага и да съжалява. Той завиждаше на осъдените, които отиваха на ешафода, заобиколени с войници. О, ако можеше да помоли някого да го застреля; ако можеше да признае какво става в душата му на някой сигурен приятел, който би запазил тайната му, да признае извършеното престъпление и да поиска от него да го убие. Но от кого да поиска тази страшна услуга? От кого? Търсеше измежду познатите си. От лекаря? Не. Той сигурно щеше да разкаже всичко след известно време. Изведнаж му хрумна странна мисъл — да пише на съдия-следователя, с когото беше много близък, и да признае престъплението си. В това писмо ще му каже всичко — и за престъплението, и за терзанията, които изживява, и за решението си да умре, за колебанията си и за начина, който бе избрал, за да си върне смелостта. Ще го накара да се закълне в името на тяхното старо приятелство да унищожи писмото веднага след като научи, че виновникът сам се е наказал. Ренарде наистина можеше да разчита на

следователя, защото знаеше, че той е човек сигурен, дискретен и никога не би казал дори необмислена дума. Беше човек с неподкупна съвест, от тези хора, чиято съвест се управлява, ръководи и подчинява единствено на разума им.

Щом взе решение да извърши това, някаква особена радост изпълни сърцето му. Сега вече беше спокоен. Ще напише, без да бърза, писмото си, после, при изгрев-слънце, ще го пусне в пощенската кутия, закачена на оградата на чифлика. След това ще се изкачи на кулата, за да види идването на пощенския раздавач, и когато синята риза изчезне от погледа му, ще се хвърли с главата надолу върху скалите, на които лежах основите на къщата. Ще действа така, че да го видят най-напред работниците, които сечаха гората. Може да се покатери на издадената площадка, където беше закрепен прътът на знамето, което издигаха в празнични дни. Ще счупи пръта с едно дръпване и ще полети надолу с него. Кой ще се усъмни, че това не е нещастен случай? Какъвто беше тежък, ако падне от такава височина, сигурно ще се убие на място.

Той веднага стана от леглото, седна до масата и започна да пише; не забрави нищо, нито една подробност от престъплението, нито една подробност от изпълнения си с ужас живот, нито една подробност от душевните си терзания. Завърши писмото, като съобщаваше, че сам се е осъдил и сам ще изпълни смъртната си присъда, като молеше приятеля си, стария си приятел, да се погрижи да не бъде опетнено името му.

Когато завърши писмото си, забеляза, че денят беше настъпил. Залепи плика, запечата го и написа адреса, после слезе с леки стъпки и изтича до малката бяла кутия, закачена на ъгъла на оградата. Щом хвърли в нея писмото, което пареше ръката му, той се върна бързо, дръпна резетата на голямата порта и се изкачи на кулата, за да изчака минаването на раздавача, който щеше да отнесе смъртната му присъда.

Сега се чувствуваше спокоен, избавен, спасен!

Студен, сух, мразовит вятър облъхна лицето му. Той поемаше жадно, с отворена уста ледената му милувка. Небето беше почервеняло с пламтящия червен цвят на зимно небе, а полето, побеляло от скреж, блестеше под първите слънчеви лъчи, сякаш посипано със стрито стъкло.

Ренарде, изправен на върха на кулата, гологлав, гледаше обширната равнина; вляво се простираха ливадите, а вдясно пушеха селските комини — там започваха да приготвят закуските.

Долу, под самия него, течеше Брендий сред скалите, върху които след малко щеше да се хвърли. Той се чувствуваше възроден всред тази красива, ледена зора, изпълнен със сили и живот. Светлината го обграждаше отвсякъде, заливаше го и проникваше в него като надежда. Обзеха го хиляди спомени, спомени за други такива утрини, когато бе ходил бързо по втвърдената земя, която звънтеше под краката му, когато ходеше на лов край блатата, където се криеха дивите патици. Всички хубави неща, които обичаше, всички прелести на живота нахлуваха в съзнанието му, извикваха нови копнежи, събуждаха всички буйни желания на силното му, изпълнено с енергия тяло.

И след малко той ще умре? Но защо? Ще се убие така, изведнаж, защото се бои от някаква сянка, от нещо, което не съществува? Та той е богат и все още млад! Каква лудост! Достатъчно е да замине, да се махне оттук, да пътува, за да се развлече и забрави! Ето, тази нощ той не видя детето, защото мисълта му беше заета, беше се отклонила в друга насока. Може би няма да го види вече. И ако то го измъчва тук, в тази къща, разбира се, няма да го последва другаде. Светът е голям, пред него има още много години! Защо да умира?

Погледът му, който блуждаеше из ливадите, се спря на едно синьо петно по пътеката край Брендий. Беше Медерик, той носеше писмата от града и щеше да събере писмата от селото.

Ренарде се сепна, усети, че го пронизва болка; той полетя надолу по извитата стълба, за да вземе обратно писмото си, да го поиска от раздавача. В този момент за него нямаше значение, че може да го видят така; той тичаше по леката ледена пяна, покрила тревата през нощта, и стигна до пощенската кутия на ъгъла на чифлика едновременно с раздавача.

Медерик беше отворил дървената вратичка и изваждаше няколкото писма, пуснати от селяните.

Ренарде му каза:

— Добро утро, Медерик.

— Добро утро, господин кмете.

— Слушай, Медерик, пуснах в кутията едно писмо, което ми трябва. Искам да ми го върнете.

— Добре, господин кмете, ще ви го дадем.

Раздавачът вдигна очи. Той остана изумен от вида на Ренарде — бузите му бяха виолетови, погледът — мътен, очите, заградени с тъмни кръгове, сякаш бяха хлътнали в орбитите, косата му беше чорлава, брадата разрошена, а вратовръзката изкривена. Явно беше, че изобщо не си е лягал.

— Да не сте болен, господин кмете? — попита Медерик.

Изведнаж Ренарде разбра, че поведението му е странно; той се смути и започна да заеква:

— Не... не... обаче... само скочих от леглото, за да ви поискам писмото... Спях. Нали разбирате?

Някакво смътно съмнение мина през ума на стария войник.

— Кво писмо? — попита той.

— Писмото, което ще ми върнете.

Медерик се колебаеше, държането на кмета му се виждаше неестествено. Може би в това писмо имаше някаква тайна, някаква политическа тайна. Той знаеше, че Ренарде не е републиканец и познаваше всички трикове и измами, с които политиците си служеха при изборите.

— Какъв е адресът на туй писмо? — попита той.

— То е за господин Пютоен, за следователя. Нали го познавате — моя приятел господин Пютоен!

Раздавачът се порови в чантата си и намери писмото, което искаше кметът. След това започна да го разглежда, като го въртеше и обръщаше от всички страни, силно озадачен и загрижен да не би да извърши някоя непоправима грешка или пък да разсърди кмета и да го направи свой враг.

Като видя колебанието му, Ренарде посегна да грабне писмото. Този рязък жест убеди Медерик, че се отнася до някаква тайна и той реши да изпълни дълга си на всяка дена.

Хвърли писмото в чантата си, затвори я и каза:

— Не може, господин кмете. Щом е за съда, значи не може!

Страшна тревога сви сърцето на Ренарде и той прошепна:

— Но вие ме познавате добре. Дори познавате почерка ми. Това писмо ми трябва, разберете!

— Не може.

— Слушайте, Медерик, знаете, че няма да ви лъжа. Разберете, че това писмо ми трябва.

— Не, не може.

Гневни тръпки разтърсиха Ренарде. Нещо кипна в душата му.

— Ще ви вземат дяволите, внимавайте! Знаете, че не са шегувам и че може да изхвърчите от службата, и то бързо, бързо. Аз тук кмет ли съм, или какво! Заповядвам ви да ми върнете писмото!

Раздавачът отговори твърдо:

— Не, не може, господин кмете!

Тогава Ренарде, загубил самообладание, го сграбчи за ръката, за да му вземе чантата, но Медерик се дръпна, отблъсна го и като отстъпи, вдигна дебелия си чимширен тояга. Той каза съвсем спокойно:

— Не ме доближавайте, господин кмете, или ще удрям. Пазете се. Дълг изпълнявам аз!

Ренарде разбра, че е загубен. Той внезапно стана смирен и кротък и започна да се моли като разплакано дете.

— Но слушайте, моля ви се, приятелю, върнете ми писмото, ще ви възнаградя, ще ви дам пари, ето, ще ви дам сто франка, чувате ли, сто франка!

Раздавачът се обърна кръгом и си тръгна.

Ренарде го последва, като се задъхваше и заекваше:

— Медерик, слушайте, Медерик, ще ви дам хиляда франка, чувате ли, цели хиляда франка!

Медерик продължаваше да върви, без да отговаря. Ренарде поде:

— Ще ви направя богат, чувате ли, ще ви дам, каквото поискате... Петдесет хиляди франка... Петдесет хиляди франка за това писмо... Какво ви струва да ми го върнете... Малко ли ви са?... Добре, тогава сто хиляди... съгласете се... сто хиляди франка... разбирате ли?... Сто хиляди франка... сто хиляди франка.

Раздавачът се обърна. Лицето му беше неумолимо, погледът строг.

— Стига вече или ще повторя пред съда всичко, що ми рекохте!

Ренарде спря изведнаж. Всичко беше свършено. Нямаше вече никаква надежда. Той се обърна и се затече към къщи, бягайки като подгонено животно.

Смаян, Медерик спря на свой ред и се загледа след него. Видя как кметът влезе в къщата. Чакаше, като че ли непременно щеше да се случи нещо необикновено.

И наистина скоро високата фигура на Ренарде се появи на върха на кулата на лисицата. Той тичаше като луд по площадката; след това сграбчи пръта на знамето и започна бясно да го разтърсва, без да успее да го счупи. Внезапно се хвърли в бездната надолу с главата и с протегнати напред ръце, като плувец, който скача във водата.

Медерик се втурна на помощ. Пресичайки парка, забеляза дърварите, които отиваха на работа. Той им викна, като тичаше, че се е случило нещастие. Долу, до самата стена на кулата, намериха окървавеното тяло. Главата се беше смазала в една скала. Брендий, която се разливаше на това място, заобикаляше скалата и по спокойната, прозрачна вода течеше дълга розова струя от мозък и кръв.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.